

you i výsledkem, který se znovu stává zárodkem, ale i negací způsobu přístupu, z něhož se odvíjí další výraz. Je to tu vše: eklektismus, secese, moderna i kubismus z období jednoho desetiletí. Je to podivuhodný doklad vývoje "moderní doby", který proti starému vytváří nového "genia loci", jehož existence se znovu přihlásila v právě proběhlé již osmé soutěži na dostavbu Staroměstské radnice. Toto místo je poznamenáno dvěma pojmy, které mu nová doba vtiskla. Pojmem očista a jemu odpovídajícímu výrazu zdochovnění oproti hrubé síle. Diskusní příspěvek je souhrnem z větší vědeckovýzkumné práce, v níž jsou uvedeny prameny i souborná literatura.

x

x

x

K výzkumu vztahu k literárnímu dědictví na přelomu 19.
a 20.století

Aleš Dvořák

V souvislosti s oslavami 110.výročí narození Zdenka Nejedlého jsme si připomínali i jeho přínos k řešení problematiky kulturního /a v tomto rámci i literárního/ dědictví. Na příkladu Nejedlého činnosti je dobře patrné, že otázky vztahu k hodnotám minulosti, k literárnímu dědictví, jsou často řešeny aktuálně, jakožto zacházení s tímto dědictvím, tedy jako ideologický a kulturně politický úkol. Je zřejmé, že v konkrétní

době se vztah k literárnímu dědictví vyjevuje jako konkrétní faktor - to jest zvýznamňování jednotlivých součástí dědictví a jejich aktualizace.

V oblasti literární historie zůstává však poněkud stranou zkoumání vztahu k literárnímu dědictví jako obecně existujícího jevu, který se realizuje vždy, i tehdy, není-li pojem literární dědictví dosud ustaven.

Z modelu literární komunikace, jak jej např. v roce 1983 podal Anton Popovič, vyplývá stálý vztah textu ke kontextu, který probíhá po takzvané vývojové ose. Chápání literárního díla jako komunikačního aktu a jako výsledku vztahu autora k realitě i k literárnímu kontextu umožňuje vidět dialektické spojení tvorby a recepcce. Znamená to také, že jistý vztah k hodnotám minulosti si uvědomují všechny složky literárního života. Tento vztah je navíc jedním z činitelů, které akcelerují nebo i brzdí literární vývoj, a to zvláště v období, kdy dochází k prověřování a přeskupování hierarchie hodnot. Jsou to chvíle, kdy jednotlivé síly společnosti mohou cíleným formováním vztahu k hodnotám minulosti stimulovat svoje působení. Takovým obdobím byla právě devadesátá léta minulého století a není sporu o tom, že rekonstrukce funkce literárního dědictví, prováděná s vědomím historického procesu ustavování tohoto pojmu, je důležitým příspěvkem k dalšímu poznání tohoto období.

Je však třeba připomenout, že tato rekonstrukce se nemůže opírat jen o výzkum kontextové linie tvorby, kritického a teoretického myšlení, ale že je třeba se za-

měřit ve značné míře na otázky spojené s ediční politikou a praxí. Ukazuje se totiž, že tato část problematiky je nejméně prozkoumána, přestože jde o soubor velmi závažných otázek. Využívání literárních hodnot minulosti má v ediční politice velký význam, protože vydání díla znamená zároveň jeho aktualizaci. Právě ten fakt, že dílo je znovu vydáno /a také jak je vydáno/, způsobuje u recipienta zájem o hodnoty tímto dílem přinášené. Přitom existence literárního odkazu neznamena existenci neměnnou. Myšlenkový obsah díla a hierarchie významů v něm se proměňují s proměnou společenské situace, a proto může být smysl díla vnímán na pozadí doby poněkud jinak, než jak tomu bylo v době jeho vzniku. Ediční politika se tedy může spolupodílet na formování společenského vědomí.

Problematika ediční politiky a praxe ve vztahu k literárnímu dědictví obsahuje tři základní okruhy otázek - která díla kterých autorů byla vydávána ve sledovaném období, jak byla tato díla vydávána a konečně jak se ustalovalo vědomí historického jádra literárního dědictví, tedy formování toho, co je také nazýváno klasickým odkazem, klasikou.

Zodpovězení těchto otázek dokreslí podobu literárního dědictví reálně existujícího v národní společnosti.